PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2022

Gemeente Opmeer

gemeente opmeer

Publieke Sector Accountants B.V.
Jan Sluijtersstraat 21
3059 VC Rotterdam
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Aan de raad van de
gemeente Opmeer
Postbus 199
1715 ZK SPANBROEK

Onderwerp
Accountantsverslag 2022

Datum
7 juni 2023

Kenmerk
312018001.23.226

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van de gemeente Opmeer is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 24 mei 2023 hebben wij de controlebevindingen besproken met uw managementteam.

Bij de jaarrekening 2022 hebben wij op 7 juni 2023 een goedkeurende controleverklaring afgegeven voor getrouwheid. Voor rechtmatigheid hebben wij een verklaring met beperking afgegeven.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2022. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (de was getekend-versie) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

ValidSigned door A. Booij RA
op 07-06-2023

Op alle opdrachten verricht door Publieke Sector Accountants B.V. zijn de 'Algemene Voorwaarden Publieke Sector Accountants', gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 69411409, van toepassing.
Publieke Sector Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 69411409.

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Arie Booij

Tel: 06 – 1509 2689

Jan Scholten

Tel: 06 – 2832 1383

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij 2
2. Financiële positie en resultaat..... 7
3. Bevindingen eindejaarscontrole..... 12
4. Interne beheersing..... 31
5. Overige aangelegenheden..... 36

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 5 oktober 2022 (kenmerk 312018001.22.277) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Opmeer.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door de gemeenteraad op 13 december 2018 vastgestelde (meerjarige) controleprotocol en de Regeling Controleprotocol WNT 2022.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op de door de gemeenteraad op 13 december 2018 vastgestelde (meerjarige) controleprotocol, inclusief het op 15 december 2022 vastgestelde normenkader 2022. De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). In uw controleprotocol heeft u geen lagere marges vastgesteld. De bij onze controle van de jaarrekening 2022 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2022	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 393.000	€ 1.179.000

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie gelijkgesteld op het bedrag van de goedkeuringstolerantie, derhalve € 393.000.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de jaarrekeningcontrole 2022 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed.

- Voortgang investeringsplanning en beheersing van investeringskredieten.
- De waardering en risico-inschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de geldende regels rondom het tussentijds winstnemen en de impact van inflatie en kostenontwikkelingen.
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels, mede in relatie tot afwijkingen in 2021 voor een bedrag van € 413.000.
- De status van de actualisatie van het beheerplan voor groot onderhoud aan uw gebouwen en het vormen van een voorziening.
- (financiële) Ontwikkelingen Woningbedrijf
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over boekjaar 2021 gerapporteerde onzekerheden rondom de prestatielevering Wmo en Jeugd ad € 270.000.
- Management override of controls. Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Opmeer. Wij hebben op dit moment geen indicaties dat dit zich heeft voorgedaan.
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- De actualisatie van de (fraude-)risicoanalyse.
- De kwaliteit van de IT-omgeving en de aandacht hiervoor in de (verbijzonderde) interne controle.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (over boekjaar 2023).

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtpunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Bevindingen eindejaarscontrole'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

De baten en lasten, alsmede balansmutaties, zijn niet rechtmatig

Op basis van uw controleprotocol hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente gecontroleerd. Hierbij zijn materiële afwijkingen bij de juiste toepassing van Europese aanbestedingsregels geconstateerd voor een bedrag van € 430.000.

Onze conclusie is derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in materiële zin, niet aan de rechtmatigheidscriteria voldoen.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Opmeer. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Opmeer zijn uiteengezet in de jaarstukken 2022 in de paragraaf “Grondslagen waardering en resultaatbepaling”. In de jaarrekening 2022 hebben zich ten opzichte van 2021 geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten en/of de financiële positie van de Gemeente Opmeer.

Wij hebben het door het college toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Geen resterende materiële getrouwheidsfouten en tekortkomingen in de jaarstukken

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole, resteren er geen van materieel belang zijnde ongecorrigeerde afwijkingen of onzekerheden. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn derhalve niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring), maar zijn naar onze mening vooral van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de niet materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid. Voor rechtmatigheid geven wij een oordeel met beperking

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2022 van de gemeente Opmeer een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeente Opmeer op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 niet in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2022 zoals deze op 1 december 2022 door de raad is vastgesteld. De onrechtmatigheden hebben betrekking op afwijkingen van Europese aanbestedingsregels voor een bedrag van € 430.000.

Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken.

Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2. Financiële positie en resultaat

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

2. Financiële positie en resultaat

De vermogenspositie van uw gemeente neemt zowel in absolute als in relatieve zin toe

In het Bbv, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2022 bedraagt € 4.743.000 voordelig. Per saldo is tussentijds € 470.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2022 € 5.213.000 voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2022	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	**51.017**	**48.217**	**44.201**	**45.257**	**45.069**
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 470	-/- 991	-/- 238	-/- 511	-/- 633
Gerealiseerd resultaat	5.213	3.791	4.253	-/- 545	821
Totaal (‘gerealiseerd *saldo van baten en lasten’*)	**4.743**	**2.800**	**4.015**	**-/- 1.056**	**188**
Eigen vermogen per 31 december	**55.760**	**51.017**	**48.217**	**44.201**	**45.257**

NB: door afronding op € 1.000 kunnen geringe afrondingsverschillen of afwijkingen van de jaarstukken ontstaan.

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van uw gemeenteraad.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2022 67,4 % van het balanstotaal (2021 65,6 % van het balanstotaal). Zowel in absolute zin als in relatieve zin is het eigen vermogen toegenomen. In de toelichting op balans bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2022. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Resultaat 2022 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente Opmeer ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)		
Totale baten	41.620	
Totale lasten	36.877	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		**4.743**
Af: stortingen in reserves	2.463	
Bij: onttrekkingen aan reserves	2.933	
Saldo mutaties reserves		**470**
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		**5.213**

De exploitatie over 2022 laat een voordelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 4.743.000 zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) voordelig saldo van € 485.000, en is daarmee € 4.285.000 voordeliger uitgevallen. Het gerealiseerde voordelig resultaat ad € 5.213.000 is afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen, en is als volgt samengesteld:

Resultaat 2022 (in € 1.000)	
Resultaat algemene dienst	3.414
Resultaat Woningbedrijf	1.799
Gerealiseerd resultaat	**5.213**

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Voor de verschillenanalyse verwijzen wij u tevens naar de toelichting op de programmaverantwoording (onderdeel “wat heeft het gekost”) en de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Het voordelig exploitatieresultaat 2022(vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Kortheidshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het beschikbare weerstandsvermogen als goed om de onderkende risico’s af te kunnen dekken

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico’s. De beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling, zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) heeft het college bepaald op € 6,2 miljoen (2021: € 9,7 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is derhalve ten opzichte van 2021 gedaald met circa € 3,5 miljoen, wat als volgt verklaard kan worden:

Mutatie weerstandscapaciteit 2022 (in € 1.000)	**x € 1.000**
Afname weerstandscapaciteit exploitatie (onbenutte belastingcapaciteit en onvoorzien)	-372
Afname weerstandscapaciteit vermogen (algemene reserve en reserve grondexploitatie)	-3.124
Totaal mutatie weerstandscapaciteit (afname)	**-3.496**

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een opsomming gegeven van de top 10 van de ingeschatte risico’s. Deze cumuleren voor 2022 tot een bedrag van € 1.158.000 (2021: € 848.000). De totale uitkomst van de risicosimulatie geeft een totaalbedrag van ingeschatte risico’s van € 1.400.000 (2021 € 1.001.000). Ten opzichte van 2021 is sprake

van een stijging van de van de gekwantificeerde risico's. Het college verwacht op basis van de actualisatie van de risicoanalyse een bedrag van maximaal € 5.000.000 nodig te hebben, maar omdat niet alle risico's zich tegelijk zullen voordoen volstaan kan worden met een lager bedrag. De risicoreserve bedraagt ultimo 2021 € 2.869.000. Op basis van deze omvang lijkt het beschikbare weerstandsvermogen volgens het college toereikend te zijn.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. Daarbij wordt een inzicht gegeven in de (naar de inschatting van het college) belangrijkste risico's voor uw gemeente. Ook zijn de aan deze risico's gekoppelde beheersingsmaatregelen opgenomen en wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van grootste risico's. Het college heeft op basis van deze risico-inventarisatie en de beschikbare weerstandscapaciteit een kwalificatie aan het weerstandsvermogen gegeven. Deze kwalificatie is gebaseerd op een ratio waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door het benodigde weerstandsvermogen (gekwantificeerde risico's). Het college kwalificeert het weerstandsvermogen in de jaarstukken 2022 als "goed".

Voor meer gedetailleerde informatie over uw weerstandspositie, de onderkende risico's en de kwantificering daarvan verwijzen wij u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van uw jaarstukken 2022. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3. Bevindingen eindejaarscontrole

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Uw grondexploitaties zijn geactualiseerd

Een belangrijk risico dat wij onderkennen in het kader van de jaarrekeningcontrole is de waardering van de grondexploitaties. De grondexploitaties hebben ultimo 2022 een (netto) boekwaarde van circa € 791.000 “nadelig”. Nadelig omdat de totale kosten die zijn geïnvesteerd in de grondexploitatie per saldo hoger zijn dat de opbrengsten die tot en met heden zijn gerealiseerd. De boekwaarde is ten opzichte van 2021 circa € 1.401.000 afgenomen. De afname van de boekwaarde (mutatie onderhanden werk) is het saldo van de gemaakte kosten in 2022 ad € 468.000, de gerealiseerde verkopen ad € 2.684.000 in 2022 en de tussentijdse winstneming Heerenweide van € 815.000. Omdat de waarde van de lasten (NB: tussentijdse winstneming wordt in de grondexploitatie ook als last verantwoord) in 2022 lager is dan de gerealiseerde verkopen, neemt de boekwaarde van de voorraad grond af. Dat is een positieve ontwikkeling. De grootste mutaties zien we bij het complex Heerenweide.

De grondexploitatie is één van de posten die het meest gevoelig is voor de economische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld een stagnerende vraag of dalende prijzen. Hierdoor kan het verwachte resultaat van een project (fors) afnemen of zelfs omslaan in een verwacht verlies, maar bij een voorspoedige realisatie van verkopen (voorlopen op plan) is juist weer sprake van een voordelig effect. Voor een nadere onderbouwing van de ontwikkelingen met betrekking tot de grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf “Grondbeleid” in het jaarverslag. Daarin worden ontwikkelingen in de complexen, de prognoses voor de komende jaren en de mogelijke risico’s nader toegelicht.

Op basis van onze controle brengen wij het volgende onder uw aandacht:

Waardering grondexploitaties geeft momenteel een positief beeld
Wanneer de gerealiseerde kosten hoger zijn dan de gerealiseerde baten, wordt een grondexploitatie als een positief bedrag op de balans verantwoord. Voor de waardering van de grondexploitatie is het dan van belang dat op basis van een zo betrouwbaar mogelijke inschatting van de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten over de resterende planperiode, door het college wordt beoordeeld wat de verwachte eindwaarde is. Wanneer dat een positief getal is (inschatting dat de totale gemaakte kosten en nog te maken kosten samen hoger zijn dan de gerealiseerde opbrengsten en nog te realiseren opbrengsten) kwalificeert een complex als verlieslatend en moet een voorziening worden getroffen. Bij de exploitaties die in uw gemeente momenteel lopen, is dat volgens de inschatting van het college niet het geval. Dit blijkt uit het volgende overzicht (bedragen x € 1.000):

Complex	Balanswaarde 31-12-2022	Inschatting nog te maken kosten	Inschatting nog te realiseren opbrengsten	Verwacht resultaat
De Veken IV, fase 1	2.692	4.602	10.182	-/- 2.888
Terrein Loos	160	48	217	-/- 8
Heerenweide	-/- 2.061	1.518	0	-/- 543
Totaal	791	6.832	11.884	-/- 3.439

Gelet op de actualisatie van de grondexploitatie en de meest recente inschatting van het college, is bij elk van de 3 lopende exploitaties sprake van een verwacht voordelig eindresultaat. Ten aanzien van De Veken IV, fase 1 zijn tot op heden alleen nog maar kosten gemaakt en moeten de opbrengsten nog gerealiseerd worden. Gelet op de gunstige ligging van de exploitatie heeft het college ingeschat dat de risico's ten aanzien van de nog te realiseren opbrengsten gering zijn. Met betrekking tot Terrein Loos zijn, gelet op de relatieve kleinschaligheid van deze exploitatie, de risico's vooralsnog beperkt.

Ten behoeve van de jaarrekening 2022 heeft het college ook de grondexploitatie Heerenweide geactualiseerd. Op basis van deze actualisatie is een tussentijdse winst genomen van € 815.000. Op grond van de afspraken met de projectontwikkelaars met wie u samen deze grondexploitatie uitvoert wordt een bedrag van € 301.000 uitgekeerd aan de projectontwikkelaars. Het resterende bedrag ad € 514.000 maakt onderdeel uit van het resultaat van het grondbedrijf over 2022 en is toegevoegd aan de reserve grondexploitatie.

Kostenontwikkeling blijven onder druk staan. Blijf alert
Wat wij momenteel nog steeds breed zien in de praktijk is dat de ramingen van nog te maken kosten momenteel niet toereikend zijn, omdat de vraag naar aannemers en het aanbod van bouwmaterialen momenteel voor aanzienlijke prijsstijgingen zorgt. Bij de actualisatie van de grondexploitaties per 1-2-2023 heeft het college hier zo goed als mogelijk rekening mee gehouden en deze, naar huidige inzichten, voorzichtig doorgerekend.

Met name bij De Veken en bij Heerenweide wordt nog voor een fors bedrag (in totaal € 6.120.000) aan kosten geraamd voor de komende jaren. Omdat het complex Heerenweide naar verwachting in 2024 zal worden afgerond en voor (een deel van) de nog te maken kosten ook al verplichtingen zijn aangegaan, is de restraming daar "harder" dan bij De Veken. Daar wordt de afronding in 2026 voorzien. Gelet op de langere doorlooptijd is daarom (per definitie) sprake van een grote schattingsonzekerheid. Het kan voorkomen dat de kostenstijgingspercentages die in de huidige plannen zijn opgenomen, in de huidige markt wellicht niet meer passend zijn. Wij adviseren u om hier in de komende actualisatie en tussentijdse informatievoorziening rekening mee te houden.

Onderhoudsvoorzieningen worden mogelijk vanaf 2023 weer gevormd

In de jaarrekening 2022 zijn diverse bestemmingsreserves voor groot onderhoud aan uw kapitaalgoederen opgenomen. De reden hiervan is dat u tot en met heden niet beschikt over beheerplannen die voldoen aan de vereisten zoals opgenomen in het BBV om een voorziening voor groot onderhoud te vormen. Het is tijdelijk toegestaan om voor meerjarig grootonderhoud een bestemmingsreserve aan te houden, maar het is wel de bedoeling dat hier, op basis van een recent en adequaat beheerplan, zo spoedig mogelijk weer een voorziening voor wordt gevormd. Vanuit het oogpunt van risicobeheersing en inzicht in de financiële positie is het overigens aan te raden altijd zorg te dragen voor recente en adequate beheerplannen.

In de raadsvergadering van 10 november 2022 is het Wegenbeheerplan 2023-2026 vastgesteld. Op basis van dit besluit zal in 2023 weer een voorziening gevormd worden. Deze voorziening zal voor een deel gevoed worden uit de huidige bestemmingsreserve wegen. Voor het onderhoud aan woningen en gebouwen worden in 2023 inspecties uitgevoerd die meer inzicht moeten geven in de staat van het (uit te voeren) onderhoud. Dit zal waarschijnlijk doorlopen tot in 2024, zodat voor dit onderdeel eerst in 2024 weer een voorziening getroffen zal kunnen worden.

Wat wij momenteel breed zien is dat de prijs die u betaalt aan de partijen die het onderhoud voor u uitvoeren, als gevolg van inflatie en schaarste fors hoger worden. Daarnaast blijkt ook regelmatig dat een gepland werk in een latere periode pas uitgevoerd wordt of hoeft te worden. Met name de prijsstijgingen momenteel vragen om alertheid bij het jaarlijks beoordelen van de toereikendheid van de voorzieningen of de meerjarendotatie. Wanneer de meerjarendotatie in voorgaande jaren tegen een lagere prijs is ingerekend dan waar momenteel het onderhoud voor wordt uitgevoerd, kan dat een indicatie zijn dat de meerjarendotatie mogelijk te laag is (geworden). Daarom is het van belang dat u periodiek aandacht besteed aan het (blijvende) voorspellende karakter van uw plannen.

Uw onderhoudsplannen bevatten straks ook aannames (bijvoorbeeld lengtes, dieptes, mate van verontreiniging et cetera) om tot een inschatting van deze kosten te komen in de komende jaren. Om de plannen actueel te houden, is het van belang deze aannames periodiek te toetsen. Een belangrijk instrument hierbij is het zogenaamde “backtesting”. Dit betekent dat nadat een onderhoudsactiviteit heeft plaatsgevonden, u een vergelijking maakt tussen de werkelijke kosten voor het groot onderhoud en de geplande kosten en op de gerealiseerde hoeveelheden ten opzichte van het plan. Hiermee krijgt u inzicht of het opgenomen bedrag in de voorziening toereikend was. Eventuele afwijkingen kunnen immers een indicatie zijn dat gemaakte schattingen onjuist zijn. Omdat u vanaf 2023 weer voornemens bent om onderhoudsvoorzieningen te treffen, adviseren wij u met bovenstaande rekening te houden.

Voorziening pensioenafspraken

Op de balans is overeenkomstig het BBV een voorziening gevormd om de toekomstige pensioenverplichtingen van (voormalig) wethouders te kunnen dekken. In 2022 is een bedrag van € 24.000 aangewend als gevolg van in 2022 uitbetaalde pensioenen en € 91.000 vrijgevallen onder andere door de gestegen rekenrente van 0,528% naar 2,472% (wettelijk bepaald). De voorziening heeft ultimo 2022 een saldo van € 580.000.
In hoofdlijnen is de voorziening uit 2 onderdelen opgebouwd. Uw gemeente betaalt, in ieder geval tot en met 2022, premies aan een verzekeraar, Loyalis/ASR, voor (gewezen) wethouders in de periode voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Met deze premiebetaling bouwt de verzekeraar een kapitaal op, wat toereikend zou moeten zijn om vanaf het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, de pensioenuitkeringen te kunnen dekken. Ultimo 2022 bedraagt het “gespaarde” bedrag wat bij Loyalis/ASR uitstaat circa € 374.000.

Op het moment van bereiken van de pensioengerechtigde door een (gewezen) wethouder, laat uw gemeente het opgebouwde kapitaal aan de gemeente uitkeren en wordt dat bedrag gestort in de pensioenvoorziening. Voor reeds ingegane pensioenen is een bedrag van circa € 206.000 beschikbaar in de voorziening per ultimo 2022.

Loyalis/ASR heeft inmiddels aangegeven dat zij stopt met haar dienstverlening, met uitzondering van het beheren van het opgebouwde beleggingstegoed ad € 374.000. Dat houdt in dat uw gemeente vanaf 2023 zelf zal moeten nagaan wat de benodigde omvang van de pensioenvoorziening moet zijn en op basis daarvan zal moeten beoordelen of, en zo ja in welke mate de pensioenvoorziening moet worden aangepast. Wij adviseren u daartoe om jaarlijks alle toekomstige pensioenverplichtingen van (voormalig) wethouders te onderbouwen middels een actuariële berekening.

Voorziening verlofsparen gevormd – deze zal de komende jaren waarschijnlijk toenemen

Medewerkers kunnen op basis van de CAO Gemeenten vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier volgens de Commissie BBV een voorziening voor gevormd te worden. De hoogte van deze voorziening hangt onder andere af van de mate waarin medewerkers gebruik gaan maken van deze regeling.

In de jaarrekening 2022 heeft het college een voorziening getroffen voor een bedrag van € 10.000. Deze voorziening is bepaald door het verlof te kwantificeren van de medewerkers die zich hebben aangemeld voor “verlofsparen”. Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 “verlofsparen”. Niet al uw medewerkers hebben hier gebruik van gemaakt, waardoor de omvang van de voorziening relatief van beperkte omvang is.

Mogelijk dat dit in de komende jaren het beroep op deze mogelijkheid vanuit uw medewerkers groter gaat worden. Wij adviseren u hier alert op te zijn en blijven, omdat dit niet alleen financiële gevolgen kan hebben (het treffen van een voorziening), maar ook kan betekenen dat verloftegoeden significant kunnen gaan toenemen, met als gevolg dat u (eerder) personeel moet gaan vervangen. Op het moment dat medewerkers het tegoed aan “verlofsparen” opnemen zal de voorziening voor het deel dat opgenomen wordt vrijvallen, waardoor budget beschikbaar komt om eventueel een vervanger aan te trekken.

Voor de komende jaren adviseren wij u dit goed te blijven volgen en te analyseren, omdat enerzijds u de risico’s zult moeten voorzien, maar anderzijds geen sprake mag zijn van een arbeidskosten gerelateerde verplichting met gelijkblijvende omvang. De Commissie BBV adviseert hierbij om na te gaan of u in de toekomst mogelijk gebruik kunt maken van ervaringscijfers.

Voorziening riolering

In 2021 is het gemeentelijk rioleringsplan voor de periode 2022-2027 opgesteld. Een nieuw plan was nodig omdat de planperiodes van de bestaande plannen waren verstreken. Op basis van het geactualiseerde plan was het de bedoeling op in de jaarrekening 2022 de volgende (nieuwe) voorzieningen te treffen:

- Een egalisatievoorziening voor het groot onderhoud aan de riolering; en
- Een spaarvoorziening voor toekomstige investeringen in de riolering.

Voor het vormen van deze twee voorzieningen was het uw plan om vanuit de huidige voorziening riolering (middelen van derden waarvoor de bestemming gebonden is) een bedrag van € 4 miljoen direct over te hevelen naar de spaarvoorziening voor toekomstige investeringen in de riolering en deze in de komende drie jaar ook direct ter dekking te brengen voor dan uit te voeren (vervangings)investeringen.

In dit verband was het van belang dat u aan kon tonen dat de middelen van derden waarvoor bestemming gebonden is ook daadwerkelijk vanuit een spaarcomponent zijn gerealiseerd en daarmee direct ingezet mogen worden op nieuwe investeringen. De

voorziening kon niet, zonder deze onderbouwing, direct worden overgeheveld en op de door u gewenste wijze worden ingezet. Omdat het niet mogelijk was tot een goede onderbouwing te komen, heeft het college de vraag aan de commissie BBV voorgelegd of het mogelijk was om vanuit de voorziening riolering de geraamde kapitaallasten per investering over te kunnen hevelen naar een te vormen bestemmingsreserve ter dekking van kapitaallasten en deze kapitaallasten dat direct te kunnen dekken vanuit de gevormde bestemmingsreserve. De commissie BBV heeft hierop geantwoord dat dit niet mogelijk is, omdat de middelen die nu in de voorziening zitten, beklemd zijn en niet aan een reserve kunnen worden toegevoegd. De middelen uit de voorziening kunnen alleen als 'dekkingsmiddel' voor de kapitaallasten en exploitatielasten van het product riolering in de begroting/jaarrekening worden ingezet.

Hierop heeft het college besloten om in de jaarrekening 2022 geen veranderingen door te voeren. In 2023 zal vervolgens een spaarvoorziening worden gevormd, welke gevoed wordt uit het deel van het tarief voor rioolrechten wat daartoe ook is aangewezen. Voor de komende jaren is het van belang dat u administratief goed onderscheid blijft maken tussen de spaarcomponent en de onderhoudscomponent van de uitgaven aan de riolering.

De verantwoording van het Woningbedrijf

In de jaarrekening (Volkshuisvestingsverslag) van het Woningbedrijf over het verslagjaar 2022 is een stelselwijziging doorgevoerd. Deze stelselwijziging houdt in dat de baten en lasten en de balansmutaties en balansstanden vanaf 2022, net als de cijfers van de Algemene Dienst, overeenkomstig het BBV worden gepresenteerd. Dat betekent dat vanaf 2022 de waardering van de jaarrekeningposten gelijk is en er geen administratieve verschillen meer bestaan tussen de cijfers zoals deze tot en met 2021 in het Volkshuisvestingsverslag werden gepresenteerd ten opzichte van hoe deze in de jaarrekening van de gemeente staan. Dat betekent dat niet langer een afzonderlijk financieel verslag (Winst- en verliesrekening en balans) in het Volkshuisvestingsverslag wordt opgenomen. De cijfers staan immers ook al in de jaarrekening van de gemeente.

Het Volkshuisvestingsverslag bevat daarom vanaf 2022 uitsluitend nog informatie over het gevoerde beleid en beheer.

Wellicht ten overvloede vermelden wij dat wij geen accountantscontrole hebben uitgevoerd op het Volkshuisvestingsverslag van het Woningbedrijf. Wij hebben kennisgenomen van dit document en deze als "andere informatie" beschouwd en betrokken bij de controle van de jaarstukken van de gemeente Opmeer. Hierbij hebben wij vastgesteld dat het Volkshuisvestingsverslag van het Woningbedrijf verenigbaar is met de informatie die hieromtrent is opgenomen in de jaarrekening van de gemeente.

Europese aanbestedingen: rechtmatigheidsfouten van in totaal € 430.000 werken niet door in het rechtmatigheidsoordeel

In het kader van de rechtmatigheidscontrole is het onder meer van belang dat u tijdig vaststelt dat aanbestedingen overeenkomstig de geldende wet- en regelgeving zijn gedaan. Op grond van het normenkader zijn voor de rechtmatigheidscontrole de Europese aanbestedingen van belang.

Uit de uitgevoerde (interne) controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn onrechtmatigheden vastgesteld voor een bedrag van € 430.000. Hiervan heeft een bedrag van € 377.000 betrekking op

verplichtingen die in de algemene dienst zijn aangegaan en een bedrag van € 53.000 aan verplichtingen die door het Woningbedrijf zijn aangegaan.

Gelet op de omvang van dit bedrag heeft deze rechtmatigheidsfout effect op de strekking van de controleverklaring. De fouten hebben betrekking op contracten welke Europees aanbesteed hadden moeten worden, die (in voorgaande jaren) zijn aangegaan en in 2022 nog doorlopen of verlengd zijn. Wij verwijzen u ook naar ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2020, waarin wij u aandacht vroegen voor de rechtmatige aanbesteding van contracten.

In het accountantsverslag 2020 hebben wij een aantal adviezen gegeven, welke wij hierna herhalen. De opvolging van deze adviezen is van belang om het risico op fouten te beperken in 2023 en verder. De adviezen zijn:

- Bewustwording in de gehele organisatie creëren en kennis van de EU Aanbestedingsregels te verdiepen en te verbreden bij alle budgethouders.
- Gebruik voor de opdrachtverlening altijd een startformulier, dat aansluit op de vragen die relevant zijn bij het beoordelen dat de juiste keuze wordt gemaakt, inclusief documentatie/onderbouwing. Dit moet gebeuren in de 1e lijn, door het team dat de opdracht verstrekt.
- Wij adviseren ook de controle op de spendanalyse bij de 2e lijn, inkoopadviseurs/ kwaliteitsmedewerkers inkoop, te beleggen.
- Zorg ervoor dat er altijd een reële opdrachtraming beschikbaar is.
- Voer de verbijzonderde interne controle op dit onderwerp zo spoedig mogelijk weer in 2023 uit. Ons voorstel is om de verbijzonderde interne controle over de eerste helft van 2023 in juli 2023 uit te laten voeren, het derde kwartaal 2023 in oktober 2023 en het vierde kwartaal 2023 in januari 2024.

Onzekerheden sociaal domein – prestatielevering (nog) niet vastgesteld

Het vaststellen dat de prestaties in het kader van de Wmo ZIN en Jeugdwet ZIN zijn geleverd, wordt op twee manieren vastgesteld, namelijk:

- Enerzijds via de productieverantwoordingen van de zorginstelling die zijn voorzien van een controleverklaring met goedkeurend oordeel van de accountant van de zorginstellingen. Zorginstellingen zijn op basis van het “Algemeen accountantsprotocol financiële productieverantwoording Wmo en Jeugdwet 2022” verplicht bij productieverantwoordingen boven de € 125.000 een controleverklaring van de accountant van de zorginstelling toe te voegen. De accountant stelt bij de controle onder andere vast dat de zorg is geleverd.

- Anderzijds door bij productieverantwoordingen zonder controleverklaring, of in die gevallen waar geen goedkeurende controleverklaring is verstrekt, het college van burgemeester en wethouders aanvullende controles uit te laten voeren om vast te stellen dat de prestatie zijn geleverd. Dit kan bijvoorbeeld door middels een telefonische enquête vast te stellen dat de cliënt de zorg heeft ontvangen.

Over 2022 is in totaal € 128.000 aan bestedingen in het kader van de Wmo ZIN en in totaal € 381.000 aan bestedingen in het kader van Jeugdwet ZIN (nog) niet voorzien van een productieverantwoording met (goedkeurende) controleverklaring van de accountant van de zorginstelling. Omdat het college van burgemeester en wethouders geen aanvullende controles heeft uitgevoerd in 2022 ten aanzien van deze bestedingen is er geen zekerheid verkregen dat prestaties daadwerkelijk geleverd zijn. Wij hebben daarom in totaal € 128.000 aan bestedingen in het kader van Wmo ZIN en € 381.000 aan bestedingen in het kader van Jeugdwet ZIN als onzeker aangemerkt. Deze cumulatieve onzekerheden passen binnen grenzen voor goedkeuring. Overigens geldt dat voor een deel van deze aanbieders het nog wel de verwachting is dat hiervoor op korte termijn nog zekerheid verschaft kan worden. Daarmee zijn de door ons genoemde onzekerheden maximale bedragen en zullen deze, naarmate de tijd verstrijkt, lager gaan worden.

Voor 2023 en verder adviseren wij u om na te denken hoe u de afhankelijkheid van zorginstellingen en de door hen afgegeven productieverantwoordingen met controleverklaring, kan beperken en door zelfstandig onderzoek uit te voeren de onzekerheden kan verminderen. Wij denken hierin graag met u mee.

Onzekerheden Pgb's (Wmo en Jeugdwet)

Bij de controle op de Persoonsgebonden budgetten (Pgb's) voor de Wmo en de Jeugdwet is het van belang om de rechtmatigheid van de lasten vast te stellen. Uw gemeente kent de Pgb's toe voor jeugdzorg en Wmo. De Pgb-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met beperking bij de verantwoordingen 2022 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen. De SVB beoordeelt een deel van de bestedingen ten laste van de pgb-budgetten als onrechtmatig. Voor uw gemeente gaat dit om verwaarloosbare bedragen.

De Auditdienst SVB controleert niet de prestatielevering die ten grondslag dient te liggen aan de Pgb's, omdat de SVB niet op prestatielevering toetst. Daarom dient de gemeente zelfstandig onderzoek naar de prestatielevering uit te voeren, bijvoorbeeld aan de hand van de BADO-notitie "PGB-verantwoording/controle door gemeenten" d.d. 13 maart 2018, om vast te stellen dat er daadwerkelijk prestaties aan de Pgb's ten grondslag liggen.

Uw college heeft, net als voorgaand jaar, een dergelijk onderzoek naar de prestatielevering van de Pgb's niet uitgevoerd. Op basis hiervan hebben wij de gehele massa aan Pgb's (€ 45.600) als onzeker gekwalificeerd. Dit betekent overigens niet dat wij fouten hebben geconstateerd.

Begrotingsrechtmatigheid is adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022 hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het

begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 (welke van toepassing is op de jaarrekening 2022) van de Commissie BBV.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de gemeenteraad de begroting autoriseert. In uw geval is dat op programmaniveau, waarbij over 2022 uitsluitend bij programma 5 “Sport, cultuur en recreatie”, sprake is van een overschrijding (€ 25.000) van de geraamde lasten. Omdat deze overschrijding passend is binnen uw beleid, werkt deze fout niet door in ons rechtmatigheidsoordeel.

Naast overschrijdingen van lasten per programma, zijn ook op onderdelen meer baten gerealiseerd dan begroot. Over de baten rapporteren wij in deze paragraaf niet, omdat dit geen onderdeel uitmaakt van het criterium begrotingsrechtmatigheid zoals de richtlijnen voorschrijven.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze hebben zich in 2022 voor een totaalbedrag van € 6.000 voorgedaan. Gelet op de omvang van dit bedrag heeft deze afwijking geen impact op ons rechtmatigheidsoordeel.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de toelichtingen die zijn opgenomen in de jaarrekening en de paragraaf “Begrotingsrechtmatigheid” welke in de toelichting op het overzicht van baten en lasten is opgenomen. Hierin is een analyse van de (begrotings-)afwijkingen en de begrotingsrechtmatigheid 2022 opgenomen.

Wet normering topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over 2022 van € 216.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Met ingang van boekjaar 2018 dienen ook de ontvangen vergoedingen die bij andere WNT plichtige instellingen zijn ontvangen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in de Regeling Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de

anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt derhalve geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

In 2022 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

Bij de controle van de WNT-verantwoording 2022 stelden wij vast dat geen zichtbare interne controle op de opgestelde WNT-verantwoording heeft plaatsgevonden. Wij adviseren u dit in 2023 op te pakken.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2023 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2022 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Geen fouten en onzekerheden met betrekking tot de SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag in hoofdstuk 6 over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2022 onder SiSa vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa (en de door de gemeenteraad vastgestelde aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2022). In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

Hierna treft u deze tabel aan.

Fouten en onzekerheden 2022					
Nr	**Volgnr**	**Specifieke uitkering of overig**	**Fout of onzekerheid**	**Financiële omvang in euro's**	**Toelichting fout/onzekerheid**
A13	1	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Fout		
A13	2	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Onzekerheid		
A16	1	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
A16	2	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		

B2	1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C55	1	Aanpak energiearmoede	Fout		
C55	2	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
C62	1	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	2	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
D8	1	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Fout		
D8	2	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Onzekerheid		
D14	1	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	2	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		
E44B	1	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E44B	2	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
G2	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G2	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		

G2	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G2A	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	Fout		
G2A	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	Onzekerheid		
G2A	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	Fout		
G2A	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	Onzekerheid		
G3	1	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	2	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G3	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3A	1	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	Fout		
G3A	2	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Fout		
G3A	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Fout		

G3A	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar 2021	Fout		
G3A	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar 2021	Onzekerheid		
G3A	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021	Fout		
G3A	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021	Onzekerheid		
G4	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	5	Tozo 2_ gemeentedeel 2022	Fout		
G4	6	Tozo 2_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	7	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Fout		

G4	8	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	9	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	10	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	11	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	12	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G4A	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Fout		
G4A	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Fout		
G4A	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	5	Tozo 2_totaal 2021	Fout		
G4A	6	Tozo 2_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	7	Tozo 3_totaal 2021	Fout		
G4A	8	Tozo 3_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	9	Tozo 4_totaal 2021	Fout		
G4A	10	Tozo 4_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	11	Tozo 5_totaal 2021	Fout		
G4A	12	Tozo 5_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	Fout		
G4A	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	Onzekerheid		
G4A	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie	Fout		

		kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021			
G4A	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021	Onzekerheid		
G10	1	Wet inburgering_ gemeentedeel 2022	Fout		
G10	2	Wet inburgering_ gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_ gemeentedeel 2022	Fout		
G12	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G12	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12A	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	Fout		
G12A	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	Onzekerheid		
G12A	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	Fout		

G12A	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	Onzekerheid		
G12A	5	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	Fout		
G12A	6	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	Onzekerheid		
G13	1	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Fout		
G13	2	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G13	3	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2022	Fout		
G13	4	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
H4	1	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		
H4	2	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H8	1	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout		
H8	2	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid		

Strekking controleverklaring rechtmatigheid: verklaring met beperking
Strekking controleverklaring getrouwheid: goedkeurend

Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) en die, zoals voorgeschreven via de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa, gerapporteerd moeten worden.

M&O-beleid inzake de Wet Inburgering 2021 niet formeel vastgesteld

Op 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door uw gemeente. Van uw gemeente wordt verwacht dat, in aanvulling op het bestaande M&O-beleid, specifiek aandacht wordt besteed aan de Wet Inburgering 2021. Van de externe accountant wordt verwacht dat zij de opzet van het M&O-beleid van de gemeente inzake de Wet Inburgering controleert of het toereikend is.

Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente over een M&O-beleid beschikt. Er is echter geen sprake van een formeel vastgesteld M&O-beleid specifiek voor de Wet Inburgering 2021.

4. Interne beheersing

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim-controle 2021

Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij op 24 januari 2023 een managementletter uitgebracht. Voor een nadere duiding van onze opmerkingen en aanbevelingen uit de managementletter 2022 verwijzen wij daarnaar. Hieronder hebben wij de managementsamenvatting uit de managementletter opgenomen.

Managementsamenvatting

Uw interne beheersing

- Het college heeft aandacht voor de noodzakelijke verbeteringen die gerealiseerd moeten worden in de interne beheersing. De organisatieontwikkeling, wisselingen op sleutelposities en een hoge werkdruk die wordt ervaren bij de medewerkers, hebben impact op de voortgang. Deze blijft achter bij uw planning.
- Actualiseer jaarlijks (tijdig) uw financiële processen en toon aan dat verankerde beheersmaatregelen aantoonbaar werken. Het eigenaarschap voor interne beheersing in de 1e en 2e lijn hebben aandacht nodig, waardoor de 3e lijn meer in haar kracht kan komen. Verleg de uitvoering van de verbijzonderde interne controle (VIC) naar de 2e lijn (nu veelal belegd bij de 3e lijn).
- De frauderisicoanalyse is voor 2022 niet geactualiseerd. Wij blijven benadrukken dat het van belang is dit regelmatig te doen en deze ook met de de raad te bespreken.

Status rechtmatigheidsverantwoording

- De rechtmatigheidsverantwoording wordt per 1 januari 2023 ingevoerd. In de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV zijn stellige uitspraken gedaan, die opgevolgd moeten worden. Belangrijke aandachtspunten voor u zijn de kaderstelling (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en het vaststellen van het normenkader), het opstellen en uitvoeren van een integraal intern controleplan en brede betrokkenheid van de gehele organisatie.
- Stel een intern controleplan op en voer deze ook uit, zodat de uitkomsten van de interne controle werkzaamheden als onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording kunnen gaan dienen.
- Aandachtspunten zijn verder de evaluatie en kwalificatie van fouten (onduidelijkheden). Wij verwachten dat er vanuit de wetgever de komende tijd nog nadere informatie zal verschijnen hieromtrent.

Procesbevindingen en VIC

- Blijf de follow up van eerder gedane aanbevelingen bewaken en zorg voor tijdige opvolging. Wij zien hier een duidelijke positieve ontwikkeling. Niet opgevolgde bevindingen uit eerdere jaren (2021) die afwikkeling vragen voor aanvang van de controle van de jaarrekening hebben betrekking op de algemene uitkering, de rechtmatigheid van aanbestedingen, de juiste en rechtmatige verwerking van memoriaalboekingen en de controle op de prestatielevering.
- Uw IT-omgeving en informatiebeveiliging verdienen uw aandacht. Onderzoeken naar de kwaliteit van de ITGC en regelmatig controles uit voeren op de IT-omgeving, zijn van belang voor de verdere ontwikkeling van de VIC.

Aandachtspunten voor de jaarrekening

- Voor de jaarrekening 2022 is het van belang om de financiële impact van de huidige economische ontwikkelingen op de grondexploitatie door te rekenen.
- Ten behoeve van de vorming van de spaarvoorziening riolering is het noodzakelijk dat u de initiële storting van € 4 miljoen toereikend onderbouwd.
- De commissie BBV heeft aangegeven dat in de jaarrekening 2022 een voorziening voor “verlofsparen” getroffen moet worden. Het is van belang dat u deze voorziening toereikend onderbouwd.
- Gemeenten zijn vanaf jaarrekening 2022 verplicht aan te geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

Rechtmatigheids-verantwoording wordt met ingang van 2023 ingevoerd

In de meicirculaire 2018 (en de daarna verschenen informatie en besluiten) heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna ministerie BZK) aangegeven dat met ingang van het boekjaar 2023 het college een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet afgeven. Tot en met de jaarrekening 2022 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, de rechtmatigheid, verdwijnt vanaf de jaarrekening 2023. Het ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI (nummer 109, juni 2022) aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot in ieder geval de jaarrekening 2023. Inmiddels is duidelijk dat dit ook het definitieve invoeringsjaar is. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording die door het college in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat.

Vanaf het verslagjaar 2023 moet het college zichzelf over rechtmatigheid verantwoorden. In de jaarrekening dient daartoe de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering kan een uitgebreidere toelichting op rechtmatigheidsbevindingen door het college worden gegeven.

In onze managementletter over het jaar 2022, maar ook in de managementletter 2021 en het accountantsverslag 2021, zijn wij ingegaan op wat dit allemaal voor uw gemeente betekent. De belangrijkste punten hebben wij hierna samengevat en, waar noodzakelijk, aangevuld met recente ontwikkelingen:

- Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV een model tekst ontwikkeld. Met dit verplichte model moet het college zich verantwoorden over de rechtmatigheid, eventuele afwijkingen en onduidelijkheden. Relevant hiervoor is de “verantwoordingsgrens”. Dit is het bedrag, dat ligt tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves, waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden gerapporteerd door het college. Fouten en onduidelijkheden (zie verderop in dit onderdeel) worden niet bij elkaar opgeteld.

- In de paragraaf Bedrijfsvoering moet vervolgens een toelichting worden gegeven op de afwijkingen en de maatregelen die het college neemt om deze in de toekomst te voorkomen. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert het college de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Meer hierover kunt u ook lezen in de Notitie Bedrijfsvoering van de commissie BBV.

- Een belangrijke wijziging met betrekking tot het normenkader is dat vanaf 2023, het normenkader expliciet door de gemeenteraad moet worden vastgesteld.

- De commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (hierna Kadernota rechtmatigheid 2023), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Het doel is uiteindelijk dat de gemeente zelfstandig de in de Kadernota rechtmatigheid 2023 benoemde rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaardencriterium) afdekt. In paragraaf 1.4 van de Kadernota rechtmatigheid 2023 is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de Kadernota rechtmatigheid 2023 verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente. Een aantal van deze stellige uitspraken en aanbevelingen willen wij graag (nogmaals) onder uw aandacht:
    - De kadernota 2023 introduceert het begrip ‘onduidelijkheden’. Dit begrip geeft aan dat er situaties zijn waarin het ook voor het college niet duidelijk is of er rechtmatig gehandeld is. Deze moeten dan worden toegelicht en worden gewogen door het college.
    - In de Kadernota wordt ook ingegaan op de toepassing van tolerantiegrenzen, afwijkingen en de weging hiervan. Deze begrippen zijn vooral van belang voor uw intern controleplan.
- De commissie adviseert ook fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierover heeft de commissie BBV in de Notitie Bedrijfsvoering meer geschreven.
- De invoering betekent eveneens dat de verordeningen 212, 213 en het normenkader moeten worden geactualiseerd. Ook moeten afspraken worden gemaakt of herzien met de accountant. Hierbij moet u vooral denken aan de scope van de interne controle (getrouwheid versus rechtmatigheid), de documentatie van de uitgevoerde interne controles en de planning van de interne controle. Het, nog op te stellen, intern controleplan, de daarin opgenomen risicoanalyse, de tijdige uitvoering van de geplande interne controles en de evaluatie van de uitkomsten daarvan, zijn belangrijke randvoorwaarden om in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen met betrekking tot boekjaar 2023.
- Bij aan derden uitbestede werkzaamheden is het belangrijk als gemeente zelf zekerheid te krijgen over de rechtmatigheid. De wijze waarop dat kan is in de Kadernota uitgewerkt. Voor uw gemeente geldt dit vooral voor de transactiestromen die via WerkSaam lopen.

Het is belangrijk dat op korte termijn de noodzakelijke vervolgstappen gezet worden. De belangrijkste treft u in de tabel op de volgende pagina aan.

Stappen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2023	(in concept) Gereed	Onderhanden
Voorbereiden besluitvorming gemeenteraad (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader)		
Uitwerking rechtmatigheidscriteria		
Het opstellen van een intern controleplan 2023		
In kaart brengen relevante wet- en regelgeving en het doorvertalen naar een zichtbaar uitgewerkt toetsingskader		
Uitvoeren risicoanalyse inclusief risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).		
Aanpassen van de verordeningen 212 en 213		
Relevante beheersmaatregelen identificeren en kritisch beoordelen van de processen		
Bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en actualiseren van werkprogramma's.		

5. Overige aangelegenheden

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

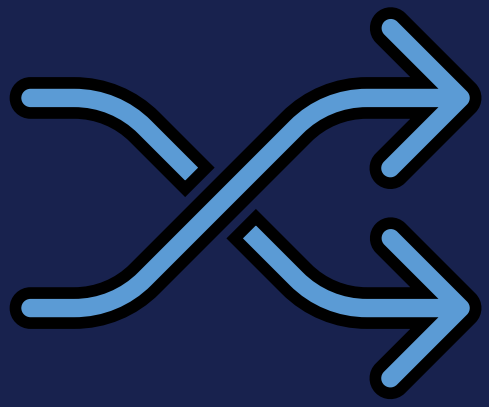

5. Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van EU-aanbestedingen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het financieel management en de directie van de gemeente Opmeer, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van materiële fraude.

Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants ("NBA") een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om altijd in aparte secties over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring. Met ingang van verslagjaar 2022 is deze verplichting al voor wettelijke controles, waar uw gemeente onder valt, al van toepassing.

Fraude
De komende jaren zal er vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants ("NBA") een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring. In 2022 heeft de NBA de notitie 'Frauderisicobeheersing: aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders' uitgebracht. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen, zoals de raad en het college, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude.

Van het bestuur, in uw geval zowel de raad als het college, wordt daarom verwacht dat u frauderisico's in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude. Een door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants ook het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisco's. Door over frauderisico's te spreken zal het fraudebewustzijn en de frauderisicobeheersing immers vergroot worden.

Wij constateren dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente Opmeer actief mee bezig is. In voorgaande jaren hebben wij het college geadviseerd om, als onderdeel van haar verantwoordelijkheid hierin, een frauderisicoanalyse op te stellen, deze regelmatig te actualiseren en ook te bespreken met de raad (via de commissie BZV). In 2022 is hierin nog geen progressie gemaakt, maar wij hebben begrepen dat het uiterlijk eind juni 2023 tot een eerste opzet van een frauderisicoanalyse gekomen zal zijn.

Met het opstellen van een frauderisicoanalyse zal het college een belangrijke stap nemen in het kader van fraudepreventie en beheersing. Wij willen u daarbij nog het volgende meegegeven:

- Zorg ervoor dat de frauderisicoanalyse een dynamisch proces is. Risico's veranderen omdat het takenpakket van de gemeente verandert en omdat processen veranderen. Werk het document bij, en bespreek deze periodiek in het MT.
- Bespreek de analyse ook met de raad, zodat uw toezichthoudend orgaan ook kan meedenken in risico's die vanuit hun toezichthoudende rol mogelijk worden gesignaleerd.
- Betrek risico's in de analyse ten aanzien van het overrulen van interne procedures door het management om bepaalde financiële resultaten te laten zien.
- Maak een expliciete koppeling tussen de aanwezige frauderisicoanalyse en het algemeen controleplan. In het controleplan is de frauderisicoanalyse wel benoemd, en is aangegeven dat de analyse wordt betrokken in de interne controlewerkzaamheden. Een expliciete uitwerking hoe de benoemde risico's zijn afgedekt in de interne controle maakt de frauderisicoanalyse een nog meer concreet en levend document.

Uit onze werkzaamheden zijn, voor zover wij hebben kunnen vaststellen op basis van de verstrekte controle-informatie, overigens geen gevallen of vermoedens van fraude van materieel belang gebleken.

Continuïteit
Een aanleiding voor het verplicht rapporteren over continuïteit is de toenemende behoefte aan transparante informatie over bijvoorbeeld organisatie-specifieke inzichten en langetermijnperspectieven. Omdat bij het opstellen van de jaarrekening wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling, is continuïteit ook een belangrijk aandachtspunt voor accountants bij de controle van de jaarrekening.

Meer aandacht van de accountant voor continuïteitsrisico's leidt er mogelijk toe dat organisaties vaker stilstaan bij hun continuïteitsveronderstelling, hierop acteren en er (uitgebreider) over rapporteren in het jaarverslag. De accountant kan hierop steunen en in de controleverklaring verwijzen naar de desbetreffende passages. Als sprake is van continuïteitsrisico's, bent u verantwoordelijk voor het maken van een gedetailleerde beoordeling in hoeverre de organisatie haar continuïteit kan handhaven, inclusief een kasstroom- en/of convenantenprognose. De accountant beoordeelt deze plannen en maatregelen en evalueert de prognoses.

Uiteraard hebben gemeenten en andere decentrale overheden een bijzondere positie als het gaat om het aspect continuïteit. Wel dient er ook bij gemeenten, zij het in mindere mate, aandacht te zijn voor dit onderwerp, omdat deze verplichting geldt voor alle wettelijke controles. Uit onze controlewerkzaamheden, waaronder het kennis nemen van de begroting 2023 tot en met 2026 alsmede de financiële resultaten zoals deze blijken uit de financiële administratie tot het moment van afgifte van onze controleverklaring en het kennis nemen van de uitkomsten van het financieel toezicht regime door de Provincie Noord-Holland op basis van haar beoordeling van uw begroting zijn ons geen bijzonderheden gebleken.

Bevestiging onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Opmeer in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Opmeer, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Opmeer of een bij de gemeente Opmeer betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening

Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening
Controle financiële verantwoording Heerenweide 2022

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de ‘Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)’ en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Opmeer in 2022 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Afwijkingen Europese aanbestedingsregels	€ 430.000	N.v.t.
Totaal fouten	**€ 430.000**	**N.v.t.**
Onzekerheden sociaal domein – PGB's Jeugdwet en Wmo	€ 45.600	€ 45.600
Onzekerheden sociaal domein – ZIN Jeugdwet	€ 381.000	€ 381.000
Onzekerheden sociaal domein – ZIN Wmo	€128.000	€ 128.000
Totaal onzekerheden	**€ 554.600**	**€ 554.600**

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport "In het publieke belang" van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan, inclusief een inschatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier).

	Uren geraamd	Uren besteed
Tekenend accountant	82	96
Overige teamleden	536	568

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een belangrijk deel verklaard doordat het aantal SiSa-regelingen, waarover u met de jaarrekening 2022 verantwoording moet afleggen, significant is gestegen. Met onze brief van 6 februari 2023 hebben wij u daarover geïnformeerd. In de "geraamde tijdsbesteding" zijn hiervoor geen uren geraamd.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS